

Κείμενο 1

Οι σειρές της ελληνικής τηλεόρασης που έσπασαν τα στερεότυπα

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο της Λίας Παπαϊωάννου, που δημοσιεύτηκε την 21.11.2021. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο: <https://www.ladylike.gr>.

Πόσο επηρεάζει η τηλεόραση την ελληνική κοινωνία; Πόσο επηρεάζεται η τηλεόραση από την κοινωνία στην οποία απευθύνεται; Η σχέση είναι μάλλον αμφίδρομη κι αυτό δεν αφορά μόνο τον τρόπο που διαμορφώνεται το περιεχόμενο που καταναλώνουμε για την ενημέρωσή μας, αλλά και για την ψυχαγωγία μας. Οι ελληνικές σειρές, που τόσο αγαπάμε να παρακολουθούμε, έσπασαν πολλές φορές κοινωνικά στερεότυπα. Έγιναν πολλές φορές ο τρόπος που η τηλεόραση εξέφρασε μια αλλαγή που γινόταν αντιληπτή στην κοινωνία ή ο τρόπος που προσπάθησε η τέχνη να οδηγήσει σε αυτήν την αλλαγή.

Η θέση της γυναίκας, το δικαίωμα στον έρωτα, η διαφορετικότητα, τα ζητήματα ταμπού για τα οποία δυσκολευόμασταν να μιλήσουμε έρχονταν μπροστά μας μέσα από ελληνικές σειρές που τόλμησαν κι έσπασαν τα στερεότυπα. Απαγορευμένοι έρωτες, κωμικές προσεγγίσεις σε σοβαρά κοινωνικά φαινόμενα, ξεπήδησαν όλα μπροστά μας μέσα από τη μικρή οθόνη.

Η παγκόσμια ημέρα τηλεόρασης είναι αφιερωμένη στο να γιορτάζει την επίδραση που μπορεί να έχει ως μέσο στον κόσμο, τις αλλαγές που μπορεί να φέρει με το να στρέφει την προσοχή του κοινού σε ζητήματα που αφορούν την κοινωνική ενημερία και την ειρήνη. Τη δύναμη που έχει να φέρνει αλλαγές. Και οι αλλαγές μπορούν να έρθουν όσο η τηλεόραση καταπολεμά συνειδητά τα στερεότυπα που μας χωρίζουν. Όσο υπάρχουν ελληνικές σειρές όπως οι παρακάτω... [...]

Χαρακτηριστική περίπτωση είναι, ανάμεσα στις άλλες, η τηλεοπτική σειρά «Ψίθυροι καρδιάς». Ποιος μπορεί να ξεχάσει τον έρωτα του «μπαλαμού¹» Αντώνη με την τσιγγάνα Ερατώ; Ο έρωτας που παρουσίασε ο Μανούσος Μανουσάκης στη σειρά του «Ψίθυροι καρδιάς» για το Mega, όχι απλώς έσπασε τα στερεότυπα που αφορούν στις πολιτισμικές και κοινωνικές διαφορές που καταλύονται μπροστά στον έρωτα, αλλά έβαλε στη μικρή οθόνη αληθινές εικόνες από την πραγματική ζωή των Ρομά, μιας και τα γυρίσματα γίνονταν σε φυσικούς χώρους. Η σειρά έφτασε κάποια στιγμή σε τηλεθέσεις της τάξης του 76%.

¹Μπαλαμός χαρακτηρίζεται στη γλώσσα των Ρομά όποιος δεν είναι τσιγγάνος.

Κείμενο 2

Σαμπεθάι Καμπιλής

Το απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Δημήτρη Χατζή (1913-1981) περιλαμβάνεται στη συλλογή «Το τέλος της μικρής μας πόλης» (Εκδόσεις Επιθεώρησης Τέχνης, Αθήνα 1963, α' δημοσίευση το 1953, στη Ρουμανία). Αναφέρεται στην κοινότητα των Εβραίων στα Γιάννενα.

[...] Είταν δηλαδή τα πράματα μπερδεμένα λίγο με τους Εβραίους. Όσο και να τους καταφρονούσαν², είχαν όλοι τους μέσα στην πόλη κάθε λογής καλά νταραβέρια³ μαζί τους, και ψωνίζαν απ' αυτούς και δανείζονταν, οι πλούσιοι συνεταιριζόνταν στα εμπόρια κ' οι φτωχοί τραβούσαν τα ίδια με τη φτώχεια και με τα βάσανα. Και μ' όσα κακά κι αν τους φόρτωναν, κανένας ποτέ δεν ακούστηκε να πειράξει Εβραίο μόνο και μόνο γιατί είταν Οβριός, ποτές μήτε τη Μεγάλη την Πέμπτη - όχι, δεν τους πειράζαμε εμείς.

Δεν είχαν τίποτα να φοβηθούν από μας. Κι ωστόσο, παραλήδες⁴ ή ζητιάνοι, σπουδαγμένοι ή δουλευτάδες, από κει, από τα οβραϊκά τα δικά τους, κανένας δεν ξέκοβε, δεν πήγαινε παραπέρα, δεν χώριζε από τους άλλους.

- Εδώ είναι η κλώσσα⁵, τους έλεγε ο Σαμπεθάι Καμπιλής.

Και το 'βρισκαν όλοι σωστό και σοφό με την κλώσσα του - πού να πας και να χάνεσαι μέσα στους ξένους; Και κανένας δεν έφευγε από την κλώσσα. Μήτε για όρκο δεν είταν Εβραίος που να κάθεται σ' άλλον μαχαλά⁶ μέσα στην πόλη.

Γρήγορα-γρήγορα τρέχαν το βράδυ να μαζωχτούνε γύρω στην κλώσσα τους - σα να ξύπναγε μέσα τους ένας φόβος παλιός. Μόλις έπεφτε το σκοτάδι ο μαχαλάς τους ερημωνόταν κι ο ίσκιος του Κάστρου απλωνόταν πάνω του, κάθιζε πάνω του. Αμπαρώναν⁷ τις πόρτες, κλεινότανε μέσα και κάναν πολλά παιδιά σαν τους χωριάτες. Μερικοί μέσα στην πόλη θέλανε να λένε πως οι Οβριές με τα παχιά τους τα χείλια είτανε εύκολες στην γέννα σαν τις κουνέλες - και γι' αυτό τα πολλά τα παιδιά τους.

Τις άγριες χειμωνιάτικες νύχτες ο δυτικός άνεμος ερχόταν από τη λίμνη που βρίσκεται δίπλα στην πόλη και ξεσπούσε στον οβραϊκό μαχαλά βουίζοντας μέσα στα

2 περιφρονούσαν, υποτιμούσαν

3 δοσοληψίες, επαφές

4 πλούσιοι

5 Έτσι λέγεται η κότα που κλωσάει τα αυγά της (θετικός χαρακτηρισμός για μητέρα με πολλά συνήθως παιδιά, που σε δύσκολες ιδίως στιγμές τα προστατεύει, τα φροντίζει κ.τ.λ.)

6 συνοικία (τουρκικής προέλευσης λέξη)

7 έκλειναν

σκοτεινά χαγιάτια και τις σαραβαλιασμένες στέγες, γιομάτος όνειρα ταραγμένα. Τις ημέρες νύχτες, μέσα στην ησυχία, ακουγόνταν οι καλαμιές που τραβούσανε σ' ατελείωτο μάκρος το πνιγμένο τους αργοσάλεμα, κάτι σα θρήνος για μία χαμένη ζωή. Κι από τις αρχές της άνοιξης ως το τέλος του καλοκαιριού, ο ύπνος του μαχαλά λικνιζότανε μέσα στην ατέλειωτη συναυλία των βατράχων που δίπλα στο μαχαλά διαλαλούσαν από τη λίμνη το χορτασμό και τους έρωτές τους πάνω στην πράσινη, βρώμικη λάσπη της όχτης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις τη θετική συμβολή της τηλεόρασης στην κοινωνία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία πώς το παράδειγμα που διατυπώνεται στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 βρίσκεται σε νοηματική συνάφεια με το υπόλοιπο περιεχόμενό του.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Αμφίδρομη, έσπασαν, ξεπήδησαν, ευημερία, να φέρνει: Να γράψεις μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 1, προσέχοντας ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε κείμενό σου 350 λέξεων που θα δημοσιεύσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με το αν τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν στον περιορισμό των στερεότυπων αντιλήψεων και υπό ποιες προϋποθέσεις.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στις δύο τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 2 η σχέση των Εβραίων με τη συνοικία τους (μαχαλάς) αποδίδεται στην αφήγηση με πληθώρα εκφραστικών μέσων. Να βρεις τέσσερα από αυτά και να τα σχολιάσεις με συντομία.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια εικόνα για την κοινότητα των Εβραίων σκιαγραφείται στο Κείμενο 2 και ποια φαίνεται να είναι η συναισθηματική προσέγγιση του αφηγητή; Να αναπτύξεις την απάντησή σου με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15